

Op een grasveld in de nabijheid vonden we toen een prachtig groepje echt walstroo (*Galium verum*)*, dat we in deze streek verder niet meer hebben aangetroffen.

In een braakliggenden moestuin, die een ware wildernis was geworden, stond de kleine ooievaarsbek (*Geranium pusillum* L.)* met behaarde kluisvruchtjes, die minder algemeen is, dan de zachte ooievaarsbek (*G. molle* L.) Slechts op enkele plaatsen in Friesland is zij, getuige de Plantenkaartjes, met zekerheid vermeld. En daar waar deze tuin aan het bosch grenst, wond de kamperfoelie zich in de struiken, bedekte de rankende helmbloem den bodem van een droge sloot met fijn groen en verhieven zich de vertikale stengels van het wilgenroosje (*Epilobium angustifolium*) met kleurige roode bloemen getooid.

(Wordt vervolgd.)

D. KOOPMANS-FORSTMANN.
A. N. KOOPMANS.

BRYOLOGISCHE AANTEKENINGEN I.

De Mosflora der Soestervenen.

HET is met de Gooische veenplassen en moerasjes maar treurig gesteld. Waar *van der Sande Lacoste* eens *Odontoschisma* en *Sphagnum* verzamelde strekken zich nu de golflinks uit, ook Groote en Kleine Wasmeer hebben hun beste tijd gehad. Maar aan de rand van het Gooi tusschen Pijnenburgsche Bosschen en Soest zijn gelukkig nog eenige kleine veentjes te vinden, overblijfselen van het Soesterveen. Bijna een eeuw geleden heeft men daar al gebotaniseerd en voor enkele jaren heeft de afdeling Utrecht der N. N. V. een meer georganiseerd onderzoek op touw gezet. Ook hoopt de commissie, die zich toen vormde de overblijfselen van het Soesterveen nog geheel of gedeeltelijk te kunnen redden. Helaas heeft men tot op heden geen stappen in die richting kunnen doen, dit heeft tengevolge, dat men met 't afgraven, 't afbranden en wat 't ergste is 't ontwateren, steeds voortgaat. Hierdoor is reeds veel verdwenen en **indien niet spoedig ingegrepen wordt, zal het Soesterveen met hare rijke vegetatie weldra tot de geschiedenis behooren.**

In bijgaande figuur toonen de zwarte plekken (I-IV) ons, wat er nog van het Soesterveen over is. Naar gezegd wordt, waren al de tusschenliggende weilanden vroeger veen, er zou zich dan langs de Wijkslooterweg één lang veen uitgestrekt hebben. Elk der resteerende veentjes bezit echter een eigen, meer of minder karakteristieke, (mos)flora, waaruit men kan concludeeren, dat de afscheiding in bepaalde gebieden reeds voor lange tijd heeft plaats gegrepen.

Het geheel is gelegen in een komvormige uitholling (Gids der 3° Biol. Tent. pag. 21) langs de Wijkslooterweg, welke weg weer uitkomt op de straatweg, die Soestdijk met Bilthoven verbindt. De totale oppervlakte van het resteerende gedeelte is klein. Dat er op enkele H.A. zooveel interessants en zeldzaams voorkomt is zeker wel het klemmendste argument voor de instandhouding van deze schitterende gebieden

Gebied I is een moerasbosch met hier en daar wat **Phragmitetum** en **Sphagneta**.

Gebied II (*Lange Wal*) bestaat uit drassige weilanden, een vochtig **Callunetum ericosum**, **Phragmitetum** en moerasbosch (*Alnus* en *Salix*). Vlak er naast ligt een kleine kolk met randvegetatie van **Lemna** en **Ricciella fluitans**.

In Gebied III treft men hier en daar hoogveenvorming aan, er wordt dan ook turf gebaggerd. Het kleine veentje links is een **Sphagnetum purum** dat soms in een **Sphagnetum eriophorosum** overgaat. Helaas heeft men van 't voorjaar dit levermosrijke gebied gedraineerd en omgegraven. Het grotere gedeelte bestaat uit allerlei **Sphagneta**, een **Phragmitetum** en moerasbosch waarin **Dryopteris thelypteris** rijkelijk fructificeert.

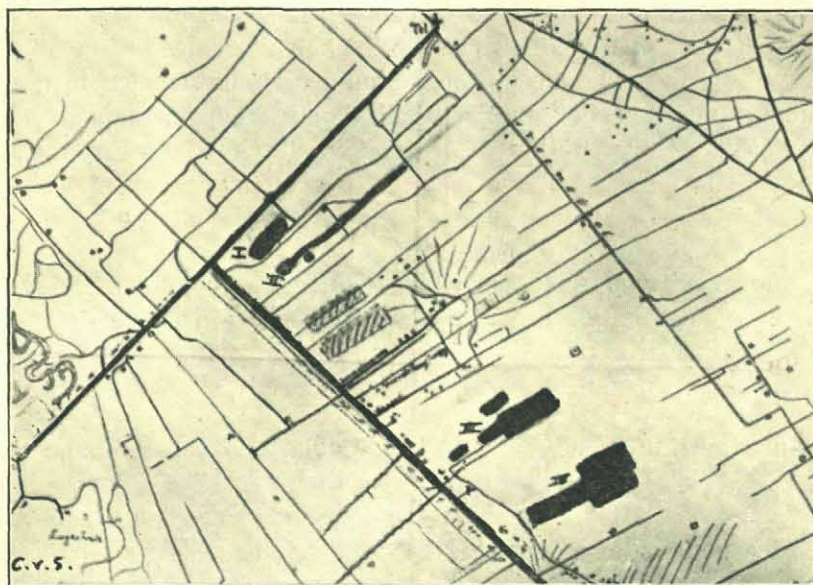

Fig. 1. Schetskaart der Soestervenen en hun omgeving. De zwarte plekken stellen de resteerende deelen van het Veen voor, de gearceerde zeer moerassige weilanden (voormalig veen).

Gebied IV is het grootste. Het bestaat uit **Sphagneta** (**Sphagnetum leucobryosum**, **eriophorosum** en **vaccinosum oxycocci**). Ook vinden we er een **Callunetum sphagnosum**, een **Betuletum sphagnosum** en allerlei moerasbosch, waarin o.m. **Dryopteris cristata** optreedt. Vermeldenswaard zijn verder nog eenige **Juncus-Carex** formaties en een **Molinietum coeruleae**. De mosflora van alle gebieden heeft, om met *Amann* te spreken, een uitgesproken „caractère achalicque” ¹⁾.

¹⁾ Dit blijkt echter geenszins alleen en met zekerheid uit de rijkdom aan *Sphagna*, zooals op een Vergadering der Commissie tot onderzoek van het S. V. beweerd werd.

Het materiaal, waarop de volgende opgaven betrekking hebben, is grootendeels door mij in de jaren 1924, 1925 en 1926 verzameld en bevindt zich in mijn herbarium. *Dr. C. M. v. d. Sande Lacoste*, Hollands eminentste bryoloog, bezocht het veen herhaaldelijk in de loop der vorige eeuw. Zijn uitkomsten zijn neergelegd in de *Prodromus* (het is mij gebleken dat de meeste opgaven: Soest, uit de *Prodr.* ed. prima, betrekking hebben op materiaal uit de Soestervenen). Verder maakte de heer *Heyn*, biol. cand., in 1925 eenige bryologische excursies in het gebied.

Het meeste wat v. d. Sande Lacoste opgeeft, heb ik teruggevonden, verder vond ik nieuw voor ons land vier soorten en zes kleinere sippes, w.o. een nieuwe vorm. De beschikbare plaatsruimte gedooft niet deze nieuwe aanwinsten uitvoerig te behandelen, ik hoop er echter in de volgende jaargang van het *Nederl. Kruidk. Archief* op terug te komen. Waar steeds blijkt, dat zelfs ervaren bryologen zich nog herhaaldelijk vergissen, heb ik gemeend om alles wat mij maar eenigszins kritiek toescheen, aan geroutineerde specialisten te moeten voorleggen. Ik wil hier dan ook mijn hartelijke dank betuigen aan de heeren *Joh. Lid* (Oslo), *Leop. Loeske* (Berlijn), *Ch. Meylan* (St. Croix) en *Prof. Dr. V. Schiffner* (Weenen).

* * *

LIJST van **Musci** en **Hepaticae** gevonden in of opgegeven voor de **Soestervenen** (oudere opgaven, die ik niet kon bevestigen, zijn cursief gedrukt, terwijl nieuwe aanwinsten voor de Nederlandsche Mosflora door kapitale letters kenbaar zijn gemaakt).

Sphagnum fimbriatum Wils. Groeit vrij veel in een vochtig Salicetum achter in gebied IV.

Sphagnum Wulfianum Girgens. Door van der Sande Lacoste vermeld in de *Prodr. Fl. Bat.* ed. secunda, tot op heden is het niet gelukt, deze soort terug te vinden.

Sphagnum squarrosum Pers. Komt overal voor, vooral veel in gebied I, de groeivoorwaarden voor skiophiele hydrophyten zijn hier dan ook zeer gunstig.

Sphagnum recurvum P. B. p.p. Dit is in alle gebieden een der algemeenste Sphagna (skiophiel). Door Dozy en Molkenboer werd *Sphagnum recurvum* uit de Soestervenen beschreven als *Sphagnum flexuosum* n. sp. (vide *Prodr. Fl. Bat.* ed. prima, pars II, pag. 76).

Sphagnum recurvum var. **PARVULUM** Wst. Ik vond deze nieuwe aanwinst voor de Nederlandsche Mosflora in gebied I, in gezelschap groeiden *Polytrichum commune* en *Aulacomnium palustre*.

Sphagnum cymbifolium Ehrh. In alle gebieden zeer algemeen en meestal photophiel, vormt hier en daar in gebied IV vrij zuivere Sphagneta.

Sphagnum medium Limpr. Vormt in gebied IV kleine maar aaneengesloten vegetaties, deze bestaan uit gedrongen plantjes van slechts enkele c.M. Veel grootere en meer laxer vormen verzamelde ik in III.

SPHAGNUM ANGUSTIFOLIUM Jens. Aan de voet van Calluna-bulten in gebied IV (syn.: *Sphagnum parvifolium* (Sendt.) Wst.). Nieuw voor Nederland.

* * *

Leucobryum glaucum (L.) Schp. In gebied IV, vooral tusschen Calluna.

Campylopus turfatus Br. eur. Dit mos, ook in de Prodr. opgegeven, vond ik in gebied III op turf, het is een steriele kommervorm die met talrijke z.g. „Brutblättern” overdekt is.

Dicranella cerviculata (Hedw.) Schpr. Vormt massa-vegetaties tegen steile turfwallen en fructificeert hier rijkelijk, komt vooral veel voor in gebied III.

Dicranella heteromalla (Dill.) Schpr. Algemeen op meer of minder droog kiezel-substraat in de omgeving der venen.

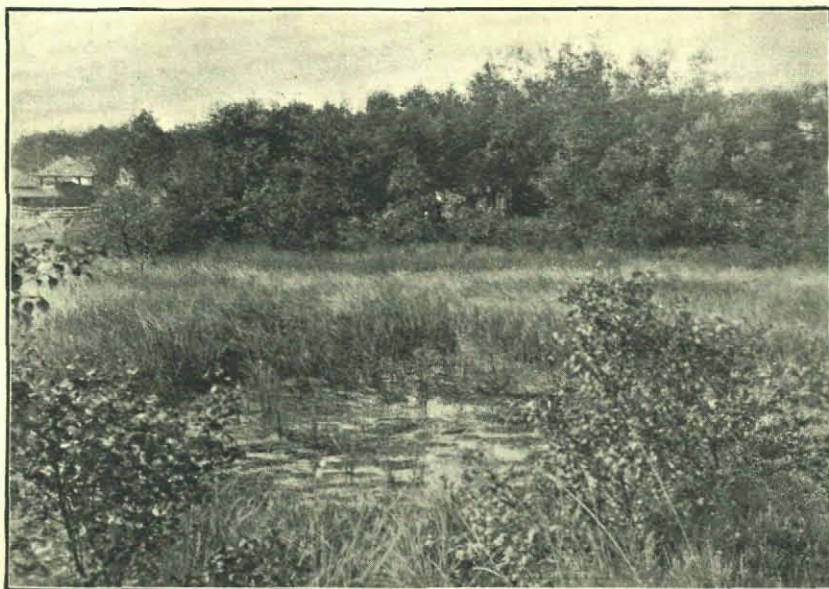

Fig. 2. *Eriophoretum sphagnosum* in gebied IV.

Dicranum Bonieani de Not. Tot deze Sippe behorende planten vond ik op verscheidene plaatsen in gebied IV, steeds in moerasbosch op vochtige bodem, maar nooit emers. Het is nog niet vaststaand of de habitueel zeer kenbare *Dicranum Bonieani* (= *D. palustre* L. P.) een species dan wel een hygrophytisch extreem van *Dicranum scoparium* is. De var. *paludosum* Schpr. van *Dicranum scoparium* zou dan als een intermediaire vorm te beschouwen wezen. Men zie over deze quaestie b.v. *L. Loeske* in „Herbarium” 1923 pag. 158 seq. en *J. Roell* in „Hedwigia” 1893 pag. 198 seq.

Ceratodon purpureus (L.) Brid. In de omstreken van het veen bijna overal, in het veen d.e.t. heb ik slechts één vindplaats kunnen noteeren n.l. in een Juncetum dat voor in gebied III gelegen is (c. spor.).

Pohlia nutans (Schreb.) Lndbg. Vrij algemeen aan de voet van elzen, berken etc. (c. spor.).

Pohlia nutans var. **sphagnetorum** Schpr. Men verwissole dit mos niet met **Pohlia Sphagni** Brid., zooals b.v. de Flora Belgii Septentrionalis deed. Talrijk, c. spor., tusschen Sphagna, achter in gebied IV; het *groeide* hier steeds in gezelschap van *Polytrichum gracile*, bedoeld gebied is echter in het voorjaar 1926 afgebrand.

Mnium hornum L. Met en zonder sporogonen in de gebieden III en IV, meestal komt het aan de voet van elzen en berken voor.

Mnium undulatum (L.) Weis. In het, op 't kaartje, gearceerde gebied, d.w.z. in drassige weilanden tusschen *Juncus* en *Philonotis caespitosa*.

Op een derde **Mnium** soort hoop ik later terug te komen, waarschijnlijk is het een vorm van **Mnium Seligeri**, tot op heden verzamelde ik echter slechts onontwikkelde exemplaren.

Bryum caespiticium L. werd door C.v. Steenis in de omgeving van 'tveen verzameld.

Bryum pendulum Hornsch. in de omgeving op vochtig kiezel-substraat.

Bryum pseudotriquetrum. Wordt door van der Sande Lacoste in de Prodr. opgegeven (c. spor.). Het is mij niet gelukt, dit zeer makkelijk te herkennen mos terug te vinden.

Aulacomnium androgynum (L.) Schw. Draagt steeds rijkelijk gemmen en groeit vooral aan de voet van elzen etc. in moerasbosch, ook zeer talrijk (massavegetatie) op kortelings afgestoken, zeer vochtige turf (*Sphagnetum phragmitosum*) in III. Het vormt hier vegetaties gelijk aan die van *Dicranella cerviculata* en *Cephalozia connivens*.

Aulacomnium palustre (L.) Schw. In alle gebieden zeer algemeen, soms vormt het uitgestrekte, vrij zuivere, vegetaties, soms vormt het pollen, maar meestal groeit het tusschen *Sphagna* en *Polytrichum*.

Funaria hygrometrica (L.) Sibth. Op verschillende plaatsen in *Sphagneta juncosa* in gebied III (c. spor.).

PHILONOTIS CAESPITOSA Wils. Door mij in het voorjaar van 1926 voor Holland ontdekt in vochtige weilanden achter perceel 13 van de Wijkslooterweg (gedetermineerd door *Loeske*, de bekende *Philonotisspecialist*).

Thuidium tamariscinum (Hedw.) Br. eur. Tusschen *Phragmites* in gebied I.

Climacium dendroides (Dill.) W. et M. Komt voor in vochtige weilanden rondom gebied I.

PLAGIOTHECIUM RUTHEI Limpr. vergens ad **Plag. denticulatum** (L.) Br. eur. Tot deze Sippe behorende planten zijn zeer algemeen in al de boschveentjes (vooral in gebied I) en groeien aan de voet van elzen en wilgen (c. spor.). *Plagiothecium Ruthei* is volgens sommigen een hygrophytisch extreem van *Plagiothecium denticulatum*. Bovengenoemde vorm kan men wellicht beschouwen als een parallelvorm van *Dicranum scoparium* var. *paludosum*.

Drepanocladus fluitans (L.) wordt o.m. in de *Gids voor de derde Biol. Tentoonstelling* van de Soestervenen vermeld, ik heb 't mos echter nooit daar gevonden,

bovendien schijnen *Drep. exannulatus* en *Drep. fluitans* bijna nooit in elkaars gezelschap te groeien (zie *Leop. Loeske*: Verh. der Bot. Ver. Brand. 67, pag. 2); waarschijnlijk is een oppervlakkige determinatie in het spel.

Drepanocladus exannulatus (Gümb.). Hier en daar, meestal submers.

Drepanocladus exannulatus* var. *SERRATUS (Milde). Deze nog niet voor ons land opgegevene, zeer karakteristieke, variëteit vond ik in gebied III. Door het uitvenen van het plasje, waarin deze nieuwe burger groeide, is hij daar ter plaatse weer verdwenen.

Drepanocladus uncinatus (Hedw.). In vrij groote hoeveelheid op droge turf in gebied III.

Calliergon cordifolium (Hedw.). Ik verzamelde dit mos op de volgende plaatsen: vochtige weilanden tusschen de Wijslooterweg en gebied I, in een *Phragmitetum* in gebied II, in *Juncetum* en moerasbosch in gebied III.

Brachythecium rutabulum (L.) Br. eur. In de omgeving (weilanden, wegkanten) vrij algemeen.

Pleurozium Schreberi (Willd.) Mitt. Vormt vooral in gebied IV uitgestrekte vegetaties in een *Callunetum sphagnosum* tusschen de *Calluna* op vrij vochtig substraat, ook in gebied II tusschen *Calluna*.

Hypnum cupressiforme L. In de minder vochtige deelen van gebied IV komt dit mos hier en daar tusschen *Calluna* voor.

Rhytidiadelphus squarrosus (L.) Wstf. Vrij algemeen op de droge en matig vochtige plaatsen; in veenachtige weilanden vormt het veelal uitgebreide vegetaties.

Catharinea undulata (L.) W. et M. In gebied IV aan de voet van berken, elzen en wilgen (c. spor.).

Polytrichum commune L. Zeer algemeen, veelal bulten vormend of tusschen *Sphagna*, ook wel in de drogere gedeelten (c. spor.).

Polytrichum gracile (Dicks.) Menz. In 1925 groeide dit mos nog in groote hoeveelheid (c. spor.) tusschen *Sphagna*, in pollenformatie, met *Calluna* en *Leucobryum glaucum*. In het voorjaar van 1926 is dit gebied afgebrand, men wil er n.l. weiland van maken. Het bedoelde terrein (zie ook *Pohlia nutans* var. *sphagnetorum*) ligt achter het gebied IV en bevindt zich helaas niet in het bezit van den heer *van Oosterwijk Bruyn*, die zich zeer verdienstelijk maakte door het voorste gedeelte van gebied IV als reservaat aan te koopen. Verder vond ik dit mos in gebied III op verschillende plaatsen.

Polytrichum juniperinum Willd. groeit meestal in gezelschap van *Mnium hornum* en *Catharinea undulata* aan de voet van *Salices* en *Betulae* in moerasboschjes, vooral in gebied IV (c. spor.).

Polytrichum piliferum Schreb. In de omgeving hier en daar langs zandige paden (c. spor.).

Polytrichum strictum Banks. Achter in gebied IV (pl. ♀).

Ricciella fluitans (L.) A. Br. Groeit menigvuldig aan de rand eener kolk naast gebied II, verder in *Phragmitetum* in II. De vormen van beide vindplaatsen

houden het midden tusschen de fo. **terrestris** en de fo. **fluitans**. De heer Brakman uit Zeist verzamelde in een sloot nabij de Soestervenen zeer fraaie **fluitans** vormen.

Pellia epiphylla (L.) Lindb. vormt massa vegetaties langs slootkanten, ook kan men haar hier en daar in de venen vinden, meestal in gezelschap van *Aneura latifrons* of *Aneura multifida*.

Pellia epiphylla (L.) Lindb. fo. **undulata** Nees groeit in moerasbosch in gebied IV met *Blyttia Lyelli*. Deze vorm was officieel alleen nog maar van Velp opgegeven (Prodr. ed. prima).

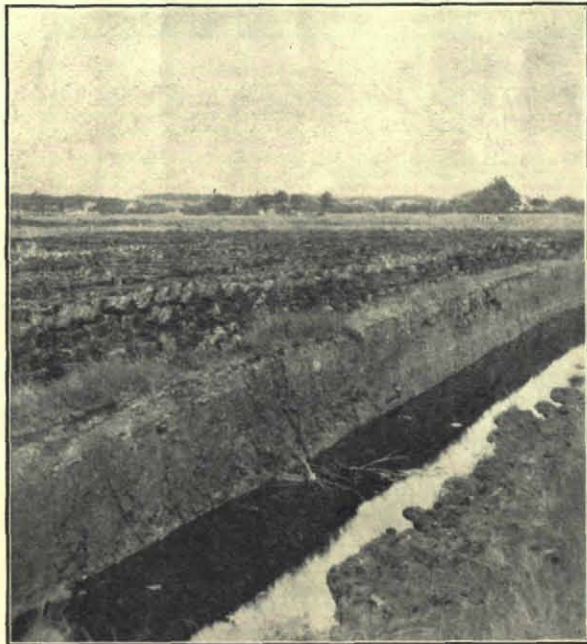

Fig. 3. Turfsteken in gebied III. De steile wand is begroeid met *Dicranella cerviculata* en *Cephalozia connivens*.

de Prodr. ed. prima de var. β *hercynica* voor de Soestervenen op. Het is mij niet gelukt, om dit mos ter plaatse terug te vinden. (Over de var. β *hercynica* zie men V. Schiffner Kritische Bemerkungen über die europäischen Lebermoose, Serie III, pag. 32, 1903.)

Leptoscyphus anomalus (Hook.). Ldbg. In het gebied I hier en daar tusschen andere mossen ook in gebied III (linker veentje) (c. gemm. et c. per.). Langs slootkanten treedt de spitsbladerige gemmendragende vorm hier en daar in massa op.

Lophocolea heterophylla (Schrad.) Dum. Niet zeldzaam in de veentjes en hun omgeving.

Lophocolea heterophylla fo. **MULTIFORMIS** Nees. Dit mos ontdekte ik voor de Nederlandsche Flora in een moerasboschje in gebied IV. Het is een van het type sterk afwijkende hygrophytische vorm.

Aneura latifrons Ldbg. Reeds door van der Sande Lacoste in Prodr. ed. prima opgegeven; ik vond dit levermos langs slootkanten op turf in gebied III.

Aneura multifida (L.) Dum. Zeer talrijk tusschen *Salix* en *Equisetum* op beschadwd en drassig substraat in gebied IV.

Blyttia Lyelli Ldenbg. In gebied IV (c. fr. nasc.) in gezelschap van *Aneura multifida*.

Lophozia ventricosa (Dicks.) Dum. In een *Sphagnetum eriphorosum* in gebied III (kleine veentje links).

Gymnocolea inflata (Huds.) Dum. Komt in de meeste Hollandsche *Sphagneta* voor, in het Gooi vond ik haar ook herhaaldelijk op vochtige heiden.

Van der Sande Lacoste geeft in

Lophocolea heterophylla (Schrad.) Dum. fo. **HYGROPHILA** nova forma is hieronder afgebeeld. Ik vond het mosje in gebied I tusschen *Polytrichum commune* (vochtig, maar niet emers). Voor nadere bijzonderheden verwijs ik naar een artikel in de volgende jaargang van het Nederl. Kruidk. Archief.

Cephalozia bicuspidata Dum. In alle gebieden zeer algemeen, zij fructificeert in het voorjaar rijkelijk. De over de geheele wereld buitengewoon zeldzame fo. **GEMMIFERA** vond ik in een *Molinietum Sphagnosum* in gebied IV.

Cephalozia connivens (Dicks.) Spr. Eveneens zeer algemeen (c. spor.).

CEPHALOZIA MEDIA Ldbg. Ontdekte ik voor Nederland in gebied IV, later ook in de omgeving van de venen gevonden.

Odontoschisma Sphagni (Dicks.) Dum. is vrij zeldzaam. Van der Sande Lacoste en C. v. Steenis vonden het reeds vroeger; ik trof het aan in gebied III (linker veentje).

CEPHALOZIELLA ELACHISTA (Jack.) Schffn. Nieuw voor Nederland; door mij in gebied IV hier en daar tusschen *Sphagna* verzameld.

Calypogeia trichomanis Corda groeit in een kleine gemmendragende vorm vrij veel aan de voet van *Salix* en *Alnus* in moerasboschjes. Gaat ze op de grond over, dan ontstaan **luxurians** vormen. Ook de var. **SUBIMMERSA** Schffn. is in de vochtigste deelen niet zeldzaam. Verder kan men aan slootkanten een zeer compacte vorm vinden waarop ik ter zijner tijd en plaats hoop terug te komen.

Microlepidozia setacea (Web.) Op vochtige turf in gebied II tusschen *Cephalozia connivens*. Wordt ook door van der Sande Lacoste opgegeven.

Diplophyllum taxifolium (Whlbg.) Dum. Slechts één maal gevonden, in de gemmendragende vorm, tusschen *Ceph. bicuspidata* op een paaltje in een *Sphagnetum* in IV.

Als we nu de balans opmaken vinden we voor de Soestervenen en hun omgeving 54 species. Hiervan zijn er ± 6 , die eigenlijk met de veenformaties niets te maken hebben.

Van de overblijvende 48 worden er 8 in de *Prodr. ed. secunda* opgegeven, echter zonder nauwkeurige aanduiding van de groeiplaats. Van de overige 40 soorten zijn er vier of vijf nieuw voor de Nederlandsche Flora.

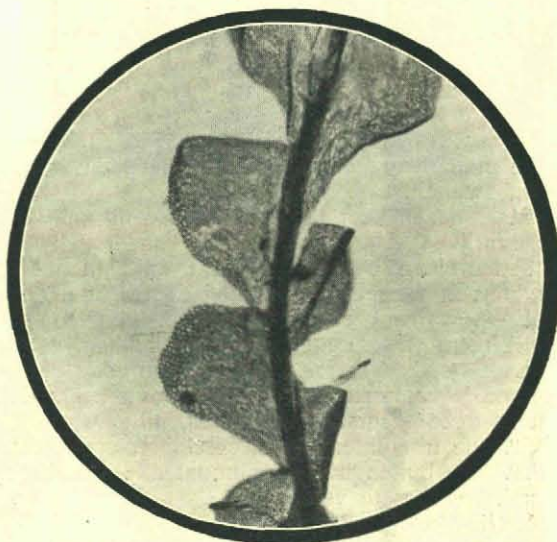

Fig. 4. Stengeltop van *Lophocolea heterophylla* (Schrad.) Dum. fo. *hygrophila* Verdoorn.

Nogmaals wil ik er de „Commissie tot onderzoek van het Soesterveen”, die onder de energieke leiding van C. v. Steents reeds veel bereikte, op wijzen, dat een spoedig ingrijpen absoluut noodzakelijk is indien men een stukje schitterende natuur met een, in allerlei opzichten, groote soorten- en individuen-rijkdom niet onherroepelijk verloren wil laten gaan.

Hilversum, Juli 1926.

FR. VERDOORN.

DE EXCURSIE VAN DE „NEDERL. VEREENIGING TOT BESCHERMING VAN VOGELS” NAAR VOORNE OP 15 EN 16 MEI 1926.

VOGEL-EXCURSIES, vooral van groote drommen menschen, uit alle oorden van het land samengestroomd, min of meer (meestal min) deskundig op vogelgebied, hebben me altijd instinctmatig afgeschrikt. Ik had zoo'n voorstelling van veel geschreeuw, door elkaar geloop, opdringen, roezemoezige meningsverschillen enz. enz., welke voorstelling mij verre de voorkeur deed geven aan een rustig verblijf in de vrije natuur, geheel alleen of met een goede kennis, met wien je zoo prettig samen kunt zwijgen.

Maar dezen keer moest ik toch eens mee, omdat ik me had voorgenomen een artikeltje te schrijven tegen het houden van dergelijke groots opgezette excursies naar beroemde broedterreinen en ik wilde nu mijn theoretische bezwaren aanvullen met persoonlijke ervaringen van een dergelijken doortocht der vandalen.

En wat ben ik nu blij, dat ik dien tegenzin eens heb overwonnen. Nu kan ik, met volle recht van spreken, van leer trekken.

Laat ik dan maar direct zeggen, dat ik van overtuigd tegenstander ben bekeerd tot enthousiast voorstander en wel voornamelijk door twee in 't oog springende verschijnselen, welke deze excursie kenmerkten, n.l.:

10. de uitstekende voorbereiding, organisatie en leiding;

20. de buitengewoon uitstekende geest onder de deelnemers en aller medewerking, om het succes te verzekeren.

't Ging op gesmeerde rolletjes. En m'n bewondering voor het zwakke geslacht is nog weer gestegen, al was 't alleen maar door de herinnering aan zooveel dungekoste beenen in de venijnige duindoorns, die met gemak door mijn putties heen boorden. Ze hebben zich allen kranig gehouden en ook enkele, reeds zeer bejaarde deelnemers, hebben onze volle bewondering opgewekt door hunne taaie en opgewekte volharding.

Veel is er gezien, heel veel genoten op vogelgebied.

Enkele weinig algemeene en zelfs heel zeldzame vogels werden door 't prisma bespied. Maar laat ik een regelmatig verslag leveren van de waargenomen soorten.

Nu waren de ruim 130 deelnemers in 4 groepen verdeeld en daar ik beide dagen ondergebracht was in Groep IV en dus in hoofdzaak 't door die groep waargenomen weergeef, kan 't heel goed zijn, dat door de andere groepen nog vogels zijn gezien, die niet op dit lijstje voorkomen.

Vanuit de extra tram, die ons Zaterdagvoormiddag van Rotterdam naar Oostvoorne bracht, zagen we al de eerste nummers van de lijst. Zoo een meerkot (1), die sleepte met een lange bieze door de stadsgrachten van Brielle, bezig z'n nest te bouwen of te verzwaren; hier en daar aan een slootkant een blauwe reiger (2); overal boerenzwaluwen (3), spreeuwen (4), kieviten (5), huismusschen (6) en kauftjes (7); nu en dan een enkele zilvermeeuw in jeugdkleed (8), enkele niet nauwkeurig te bepalen sterns en veel kokmeeuwjes (9) op de bouwlanden. Maar toen de in Oostvoorne bestegen autobussen ons in de buurt van 't Kwakjeswater na heel wat dapper en lachend doorstane angsten, veilig en wel op den beganen grond hadden gezet, begon de soortenjacht eerst goed. Met jachtopzichter Hofland aan het hoofd trokken we eerst door een uitgestrekt complex hakhoutboschjes, welig doorschoten met allerlei ondergewassen, hier en daar een pas gekapt